

DATUM 06/4-6-2021

AAN Commissie RGW

VAN Gedeputeerde Hanke Bruins Slot

ONDERWERP Toelichting Kamerbrief 'Vermindering blootstelling aan PFAS na de EFSA-opinie'

Essentie / samenvatting

Op 4 juni is de Tweede Kamer geïnformeerd over het RIVM-advies voor een drinkwaterrichtwaarde voor PFAS. Dat is gebaseerd op nieuwe inzichten van de Europese voedselveiligheidsautoriteit EFSA over de schadelijkheid van PFAS en op onderzoek naar de blootstelling in Nederland. De concentratie PFAS in drinkwater ligt onder de Europese norm en de verwachte blootstelling aan PFAS vanuit kraanwater is voor het RIVM geen reden om het gebruik ervan af te raden.

Inleiding

Op 4 juni 2021 is vanuit de ministeries IenW en VWS een brief gezonden aan de Tweede Kamer over de stand van zaken voor PFAS. Daarin wordt geconcludeerd dat mensen in Nederland via voedsel en drinkwater samen meer PFAS binnenkrijgen dan de door de Europese Autoriteit voor Voedselveiligheid (EFSA) geadviseerde grenswaarde. Ook is aangegeven welke stappen het Rijk neemt om de blootstelling aan PFAS te verminderen.

We hebben contact gezocht met de drinkwaterbedrijven die binnen de provincie Utrecht drinkwater leveren en/of water winnen voor de drinkwatervoorziening elders: Vitens, Oasen en Waternet. Het Nederlandse drinkwater voldoet aan de Europese normen voor PFAS, die recent zijn aangescherpt. In Utrecht zijn er geen knelpunten ten aanzien van grondwater dat wordt gebruikt als bron voor drinkwater. Dit geldt niet voor de oppervlaktewateren die als bron voor de drinkwaterbereiding zijn aangewezen. Daarom klinkt er een sterke oproep van de drinkwaterbedrijven voor een totaalverbod op PFAS om de blootstelling aan deze stoffen via voedsel, drinkwater en lucht te beperken.

In 2020 hebben we gemeten of PFAS voorkomt in freatisch (ondiep) grondwater in de provincie Utrecht. Daarbij zijn stoffen die behoren tot de PFAS-stofgroep aangetroffen. Het is niet zeker of deze door verspreiding vanuit de lucht of bijvoorbeeld oppervlaktewater in de bodem zijn gekomen.

In 2021 meten we of PFAS voorkomt in dieper grondwater (5 tot 15 meter onder maaiveld). Rapportage wordt in het vierde kwartaal verwacht.

Toelichting

Er zijn recent nieuwe Europese drinkwaternormen vastgesteld voor opkomende stoffen, waaronder PFAS. Tevens heeft de EFSA nieuwe inzichten gepubliceerd over de schadelijkheid van PFAS. In deze EFSA-opinie wordt geconcludeerd dat PFAS op zeer lage niveaus schadelijk zijn en schadelijker zijn dan tot nu toe bekend is¹. Dit heeft geleid tot een nieuwe gezondheidskundige grenswaarde, die het RIVM in het vervolg als uitgangspunt gaat gebruiken voor risicobeoordelingen. Aan de hand hiervan heeft het RIVM de Nederlandse situatie voor PFAS onderzocht en een advies opgesteld voor een drinkwaterrichtwaarde en voor biotannormen in vis volgens de KRW-methodiek.

Er is op het moment veel aandacht voor PFAS in bodem, oppervlaktewater en grondwater. Deze stoffen komen van nature niet in het milieu voor en zijn zeer moeilijk afbreekbaar. Deze worden toegepast in diverse producten om deze hittebestendig, vet- en waterafstotend te maken. PFAS zijn breed aanwezig in de bodem, in water en in voeding. De bijdrage aan de door het RIVM berekende actuele blootstelling via voedsel is 83-98%. Via het drinkwater is dat ongeveer 2% indien dit wordt geproduceerd uit grondwater, en ongeveer 17% indien dit wordt geproduceerd uit oppervlaktewater.

De concentratie PFAS in het drinkwater voldoet in Nederland aan de Europese norm, maar kan in winningen vanuit oppervlaktewater voorkomen boven de drinkwaterrichtwaarde die het RIVM voorstelt. De verwachte blootstelling aan PFAS vanuit kraanwater is voor het RIVM geen reden om het gebruik ervan af te raden.

¹ De EFSA-opinie gaat uit van vier PFAS-stoffen, waaronder PFOS en PFOA.

Vervolgprocedure

In de Kamerbrief is aangegeven welke stappen het Rijk neemt voor vermindering van blootstelling aan PFAS en van emissies naar het milieu op landelijk en Europees niveau, zoals samenwerking met andere overheden en bedrijven en de inzet voor restricties op basis van de Europese verordening REACH. Het Rijk is in gesprek met de drinkwatersector over de vervolgaanpak gericht op vermindering van de totale blootstelling. Tevens werkt het Rijk aan onderzoek en beleid om de blootstelling te verminderen via consumentenproducten en voeding. In aanvulling daarop werken we met de regionale partners in de waterketen aan onderzoek en vermindering van de hoeveelheid PFAS in het milieu.

In het programma Gezond en Veilig provincie Utrecht zal voor opkomende stoffen, specifiek de categorie Zeer Zorgwekkende Stoffen (waaronder PFAS), het beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving worden opgenomen. Dit programma zal naar verwachting eind 2021 of begin 2022 gereed zijn.

In het concept-Bodem- en waterprogramma provincie Utrecht 2022-2027 is hierover beleidskeuze 7 opgenomen: *Voor opkomende stoffen zijn de ambities van de gezamenlijke provincies beschreven in het position paper Delta-aanpak waterkwaliteit. We willen op regionaal niveau invulling geven aan deze ambities en daarvoor in de komende planperiode beleidsdoelen opstellen. Op dit onderwerp willen we de samenwerking tussen de regionale partners voortzetten.*

Acties voor de planperiode 2022-2027:

- We continueren de in 2018 opgerichte samenwerking met de waterpartners in de werkgroep Opkomende Stoffen.
- We voeren samen met onze partners (monitorings)onderzoek uit om effecten van opkomende stoffen op de waterkwaliteit in beeld te brengen, met name in de categorie (zeer) zorgwekkende stoffen (ZZS). We delen deze kennis met de ketenpartners.
- We werken samen met regionale ketenpartners op het gebied van kennisontwikkeling over de verspreiding van (zeer) zorgwekkende stoffen en het terugdringen ervan.
- We verkennen de mogelijkheden om als opdrachtgever te helpen om het gebruik van opkomende stoffen te verminderen.
- We volgen de landelijke ontwikkelingen rondom de interventiewaarden voor PFAS. Indien nodig evalueren we de provinciale beleidsregel PFAS en passen we deze aan.
- We continueren onze grondwatermonitoring, meten regelmatig op PFAS en stemmen voor verder onderzoek af met andere provincies, het RIVM en het Rijk.

Bijlage:

Brief aan de Tweede Kamer, 4 juni 2021: 'Vermindering_blootstelling_aan_PFAS_na_de_EFSA-opinie'